

Н.Б. Кашена, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

О.О. Горощанська, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ІДЕНТИФІКАЦІЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

Орієнтація національної економіки на дотримання прогресивних соціо-еколого-економічних стандартів якості життя населення країни актуалізує дослідження питань підвищення якості обслуговування споживачів та рівня економічної активності підприємств торгівлі. Економічна активність, як визначений потребою реалізації обраної економічної політики комплекс усвідомлених дій персоналу, що забезпечує досягнення бажаного рівня ефективності та результативності ведення бізнесу, інтенсивність його змін у часі і просторі під впливом чинників зовнішнього і внутрішнього бізнес-середовища, та власне еволюцію на засадах адаптації до сучасних умов та емерджентності економічних систем, є інтегральною характеристикою функціонування торговельного підприємства. Вона відображає життєздатність всіх сфер його економічної діяльності та їх спроможність до забезпечення економічного зростання.

Ідентифікація бажаного рівня економічної активності визначає необхідність розробки відповідної технології його оцінювання. Для обчислення рівня економічної активності підприємств торгівлі, з огляду на складність, багатоаспектність та неоднозначність їх економічної діяльності, доречним є застосування методів багатовимірного статистичного аналізу, зокрема методу таксономії. Він є потужним інструментом систематизації та впорядкування відносно заданого нормативного вектора-еталона множини вихідних критеріальних ознак різних сфер економічної діяльності господарюючого суб'єкта.

До складу вихідних даних для розрахунку інтегрального показника рівня економічної активності торговельного підприємства із застосуванням методу таксономії пропонуємо включити показники, що характеризують різні сфери його діяльності, а саме:

– комерційну (температура приросту товарообороту; рівень витрат на збут; рівень торгової націнки в роздрібній ціні; товарооборотність; рентабельність продаж; коефіцієнт приросту обсягу товарообороту від приросту витрат на збут;

– фінансову (коефіцієнти оборотності власного капіталу, дебіторської та кредиторської заборгованості за товари і послуги, концентрації акціонерного капіталу, маневреності власного капіталу,

фінансового ризику, поточної ліквідності, абсолютної ліквідності, рентабельність активів, рентабельність акціонерного капіталу);

– кадрову (коефіцієнти плинності кадрів і використання робочого часу, частка пенсіонерів у загальному складі працівників, продуктивність праці, рівень інвестицій у людський капітал, співвідношення продуктивності праці та середньої заробітної плати);

– маркетингову (коефіцієнти ефективності реклами та засобів стимулювання збуту, відповідності попиту, завершеності покупок, розмір середнього чеку покупок);

– управлінську (індекси ефективності, результативності та економічності управлінської праці; рівні культури управління та праці робітників апарату управління; продуктивність управлінської праці);

– інноваційну (коефіцієнт залучення інновацій; рівень освоєння інновацій; рівень ефективності інноваційних проєктів);

– інвестиційну (рентабельність інвестицій; внутрішня норма доходності; період окупності інвестицій; поточна та сукупна доходність акцій і облігацій; коефіцієнт дивідендних виплат; коефіцієнт покриття дивідендів за привілейованими акціями, коефіцієнт співвідношення ринкової ціни і сукупного доходу однієї простої акції в обігу; коефіцієнт курс/прибуток);

– ринкову (темپ приросту ринкової частки підприємства; коефіцієнт котирування акцій; коефіцієнт ліквідності простих акцій в обігу).

Безпосередньо обчислення рівня економічної активності підприємств торгівлі пропонуємо здійснювати із дотриманням наступного алгоритму:

– формування матриці спостережень,

– стандартизація значень елементів матриці спостережень,

– формування вектора-еталона,

– визначення відстані між окремими спостереженнями і вектором-еталоном,

– визначення таксономічного коефіцієнту економічної активності підприємства.

Побудований таким чином таксономічний показник відображає рівень економічної активності торговельного та показує напрямок і масштаби змін у різних сферах його діяльності.

Викладене доводить, що застосування таксономічного аналізу значною мірою підвищує результативність процесу оцінювання ділової активності підприємств торгівлі, але разом з тим потребує спеціальних знань щодо технології його проведення. Перспектива подальших наукових пошуків полягає у практичній апробації внесених пропозицій.